

ASPECTE PRIVIND EFICIENȚA ȘI REMEDIERILE COMUNICĂRII

Maria ȚIFRAC, doctorand, UST

Școala Gimnazială Nr. 5, Sighetu Marmației, Maramureș, România

Rezumat. A comunica puțin devine sursă de neînțelegere, la fel și comunicarea excesivă: un exces de comunicare –indiferent că este verbală, paraverbală sau nonverbală, ori rezultat din folosirea tuturor din abundență- devine neproductiv și chiar distructiv pentru tema sau relația interpersonală. Remedierile la nivelul grupei sau al preșcolarului ar fi ca acesta să fie disponibil să primească mesajul, să înțeleagă semnele, să recepționeze mesajul, să pună întrebări, să fie explicit în precizarea ideilor, astfel încât să-l facă pe educator să fie permanent cu el și să-l ajute.

Cuvinte-cheie: comunicare, greșeli în comunicare, remedieri, eficiența comunicării, educatoare, preșcolari.

Summary. To communicate little becomes a sources of misunderstanding as well as excessive communication: an exces of communication whether is it verbal, paraverbal, nonverbal, or resulting from the use of all abundance-becomes unproductive and even destructive to the topic or interpersonal relationship. The remedies at the group or preschool level would be to be available to receive the message, to understand the signs, to receive the message to ask questions, to be explicit in specifying ideas, so as to make the educator be with him permanently and help him.

Keywords: communication, communication mistakes, remedies, communication efficiency, educators, preschoolers.

Este eficient să ne gândim la o comunicare nu ca la ceva care este doar ceea ce știm noi că este, ci și ca la o experiență care va sublinia mai multe necunoscute. Astfel, apar greșeli datorită unor idei precum: “Toate semnificațiile stau în cuvinte”. Consecința va fi că fiecare are grijă să spună; cuvintele cu încrederea că ceea ce dorea a fost comunicat. Dar nu întotdeauna cuvântul se regăsește în repertoriul celuilalt cu aceeași semnificație și, mai ales, nu există garanția că i se acordă același sens de către partener.

Așa cum a comunica puțin devine sursă de neînțelegere, la fel și comunicarea excesivă: un exces de comunicare –indiferent că este verbală, paraverbală sau nonverbală, ori rezultat din folosirea tuturor din abundență- devine neproductiv și chiar distructiv pentru tema sau relația interpersonală. O comunicare ce se anunță ineficientă își sporește această carență prin inflație de cuvinte. Este cunoscută reacția vorbitorilor care, din dorința de a fi cât mai expliciti își dau seama că și-au dus auditoriul spre confuzii mai grave și atunci se opresc, invocând “înțelegeți dvs. ce vreau să spun” [3, p. 43].

Copilul învață să comunice în familie, în mediu social general, dar mai ales în cadrul activităților de instruire și de educare organizate instituțional. În grădiniță, educatorul trebuie să cultive și să întărească statutul de interlocutor, de partener al copilului față de propria devenire și să permită copilului să construiască progresiv imaginea pozitivă a sinelui, într-un climat favorabil și adecvat exprimării proprii și comunicării interpersonale reușite. Așadar, echilibrarea balanței cognitivului cu afectivul și motivaționalul trebuie să fie o constantă a activității formatorului [6].

Remedieri pe plan obiectiv se pot realiza dacă se dovedește precizie în gândire, făcând economie de cuvinte, excесе de neologisme, exprimări redundante, printr-o unitate deplină între mijloacele de expresie, între gesturi și cuvinte, printr-o structură riguros elaborată.

Pentru a remedia comunicarea pe plan personal e nevoie de respect pentru informația utilizată din mesaj; fidelitatea față de sursa indicată, pe care trebuie să o precizezi; prioritatea faptelor prezentate; capacitatea de a elabora sau prezenta și o altă idee, opinie, demonstrație despre subiectul dat.

Remedierea pe plan psihologic se poate obține prin exprimarea deschisă a intereselor și etapelor acțiunii pe care le vor iniția; prin cunoașterea exactă a obiectivelor urmărite; anunțarea consecințelor ce pot fi determinate de diferite atitudini; cunoașterea cât mai exactă a așteptărilor grupului de elevi, cunoașterea experienței acestora, întreținându-le sentimentul că suntem preocupați de problemele acestora, cunoscându-le bucuriile, greutățile și particularitățile psihologice.

Remediările la nivelul grupei sau al preșcolarului ar fi ca acesta să fie disponibil să primească mesajul, să înțeleagă semnele, să recepționeze mesajul, să pună întrebări, să fie explicit în precizarea ideilor, astfel încât să-l facă pe educator să fie permanent cu el și să-l ajute. Cunoașterea căilor de remediere este importantă pentru tânăra generație, aceștia necesită să știe să înțeleagă ceea ce vede și ce aude iar apoi să exprime cât mai corect ce i s-a transmis. Cuvintele rostite sunt ascultate de întreaga populație, fiind foarte importante, astfel declanșează probleme. Asumarea responsabilității față de cuvânt, față de mesajul transmis cere conștientizarea necesității efortului în educația pentru comunicare. Înțelegerea semnelor și a simbolurilor folosite- o altă cale de efectuare a remediilor. Grădinița utilizează multe semne și simboluri acum, dar nu și-a asumat sarcina inițierii preșcolarilor în descifrarea și însușirea acestor numeroase achiziții ale mass media. Educația pentru comunicare devine inseparabilă de educația pentru mass media, care au pătruns în învățământ. Aceste mijloace au limbajul lor cu o structură și forță remarcabile, fapt ce le conferă și o anumită independență în procesul educativ [3, p.80-81].

Relațiile interpersonale pot fi interpretate nu numai ca rupere birocratică, dar și ca surse informaționale și de conflict educațional. Preșcolarii din ziua de azi vin la grădiniță cu informații mult mai variate și mai nuanțate. Atunci când extragem elementele sociale și birocratice din procesul de învățământ, când educatorul iese din intimitatea psihologică a procesului de învățare, preșcolarul rămâne singur, atât în fața cunoștințelor, cât și a numeroaselor probleme sociale, morale, religioase sau economice. Uneori impactul este violent, mii de tineri solicită îndrumare de la educatori, profesori, părinți, prieteni. Adaptarea se realizează într-o manieră directă, tinerii experimentându-și aptitudini de a selecta soluții într-un timp scurt și o calitate bună [1, p.186].

Problemele principale care au o influență directă asupra barierelor care apar în procesul comunicării sunt:

-problema încrederii sau a lipsei de încredere; când această încredere există, conținutul mesajului este comunicat mult mai ușor și mai liber, iar receptorul este mult mai deschis în perceperea opiniilor emițătorului;

-problema dezvoltării interdependenței persoanelor; scopuri comune și acorduri în ceea ce privește înțelesul realizării acestora. Atunci când persoanele urmăresc sisteme de scopuri și valori diferite, devine foarte importantă crearea înțelegerii reciproce cu privire la motive și trebuințe;

- problema distribuirii corecte și echitabile a recompenselor pentru ca persoanele să fie motivate să contribuie major la îndeplinirea obiectivelor respectivului grup (nimic nu este mai restrictiv în liberul flux al ideilor și informațiilor, decât sentimentul că nu vei obține ceva pe măsura contribuției la activitatea de grup). Stabilirea tipului de recompensă trebuie să fie în acord și cu ceea ce își doresc membrii grupului – astfel, dacă recompensăm cu o notă maximă activitatea unui grup de elită ai cărui membri oricum obțin această notă, recompensa în această cauză este departe de a deveni motivantă pentru activitatea de grup;

- problema înțelegerii și acordului tuturor membrilor privitor la structura grupului ca atare (definită, de tipul activității, modul de acțiune a autorității, tipul de grup, tipul interrelațiilor și statusul acestora). Necesitatea unui astfel de acord și a unei astfel de acceptări reprezintă un cadru de acțiune deosebit de important.

Adevărul și încrederea sunt două dintre elementele indispensabile unei relații comunicaționale autentice, cu atât mai mult când aceasta se petrece în interiorul spațiului instructiv-educativ, oferit de activitățile din grădiniță [2, p.132].

Unele dintre elementele importante în eficiența comunicării ar fi, în primul rând atunci când mediul comunicațional este propice, atât mediul fizic, în sensul de grădiniță, cât și la un mediu socio-psiho-pedagogic (dacă un preșcolar se va afla într-un grup în care nu se simte bine și dorește să fie în alt grup, atmosfera în grupul în care este la momentul acela nu are cum să fie propice eficienței comunicării). Problema se plasează însă extrem de flexibil, deoarece, dacă ne gândim că educatorul dorește să îmbunătățească abilitățile competiționale ale unui preșcolar mai timid, mutându-l pentru aceasta într-un grup mai dinamic, chiar dacă pentru moment preșcolarul respectiv nu va avea dispoziția necesară pentru comunicare, obiectivele pe termen lung ale acestei opțiuni a educatorului pot să fie benefice din punctul de vedere al dezvoltării abilităților de comunicare; un al doilea element sau indicator devine armonizarea scopurilor și obiectivelor activității pe care ne-o propunem la structura comunicațională prezentă; activitățile de perfecționare a deprinderilor de comunicare la nivelul emițătorului sau receptorului reprezintă un alt factor cu sferă de acțiune evidentă. În ceea ce privește emițătorul, preșcolarii trebuie obișnuiți cu anumite aspecte legate de subiectul pe care vor receptiona mesajul, în ce măsură persoana emițătoare este îndeajuns de motivată și cunoaște subiectul, în ce măsură ocazia este potrivită pentru transmiterea acestui tip de mesaj.

Elementele de forță ale comunicării prin modalitățile în care se pot situa pe un continuum de la spațial barierelor în direcția elementelor ce privesc eficiența sa, aceasta

presupunând inventarierea unor componente ale sistemului de comunicare, a relațiilor dintre acestea, a efectelor și tendințelor de evoluție, dar și a educatorilor de restricționare a demersurilor în direcția unei comunicări eficiente, elemente care să se constituie într-o dimensiune instrumentală pentru activitatea cadrului didactic la grupă. Acest fenomen trebuie tratat în perspectiva sa acțională. Steliana Toma precizează că fie că a reușit să rezolve o problemă de tip abatere, fie una de tip optimizare, educatorul nu trebuie să neglijeze faptul că, în perioada următoare, se va confrunta și cu probleme potențiale, adică probleme care apar după luarea unei decizii [4, p.62].

Educatorea trebuie să aibă o atitudine pozitivă față de toți copiii, să accepte greșelile fără să ridiculizeze sau să permită ridiculizarea, să inițieze și să sensibilizeze individul în raport cu posibilitățile de care dispune, să fie corectă, să fie creativă și inventivă, să felicite, să încurajeze și să-i recompenseze pe copii. Numai așa copilul se deschide sincer către educatoare, devine, mai receptiv la dialog, reușește să pună întrebări, ajunge nestingherit la cooperare comunicațională. Copilul învață în grădiniță să exploreze lumea înconjurătoare, să o analizeze, să pună întrebări în legătură cu aspectele întâlnite, să facă predicții pe baza datelor culese, să își exprime opiniile și stări sufletești și să inițieze acțiuni. În acest context, evoluția ulterioară a copilului este determinată cu precădere de măiestria și tactul educatoarei în procesul didactic. Așadar, grădinița influențează dezvoltarea individuală a copilului și acolo unde familia cooperează cu educatoarea, progresele sunt rapide și învățarea este de durată. Învățarea problematizată, aplicată științific, îi ajută pe copii să dobândească cunoștințe, deprinderi și comportamente noi necesare în rezolvarea problemelor multiple cu care vin în contact în procesul de investigare și cunoaștere a mediului înconjurător. Cel mai eficient mijloc prin care copiii iau contact cu lumea, înțeleg evenimentele din jur și învață din ele este, fără îndoială, jocul.

Utilizarea și dezvoltarea limbajului fac parte integrantă din acest proces. Jucându-se, copilul exersează înțelegerea prin comunicare, își dezvoltă capacitatea de discriminare, de judecată, imaginează și formulează verbal atât realul cât și imaginarul.

ibiblioteca poate oferi prilej de a-și îmbogăți cunoștințele, dar și de a cunoaște lucruri noi cu care nu poate intra în contact direct (polul nord, jungla, cosmosul). Copiilor le place să clasifice imaginea unor obiecte, fenomene. Grădinița oferă prilejul satisfacerii curiozității de a descoperi modul în care se dezvoltă o plantă, cerul în diferite momente ale zilei, iar spre sfârșitul preșcolarității, copiii reușesc să-și imagineze făcând diverse predicții (cum ar arăta viața pe alte planete).

Vocabularul copiilor se îmbogățește, se flexibilizează cu denumirea obiectelor, a părților componente, cu noi substantive, adjective, adverbe, iar analizatorii se perfecționează. Acesta este rolul activităților prin care folosim mijloace diferite pentru a realiza o bună comunicare reușind să depășim unele bariere [5].

Copilul comunică în permanență cu educatoarea și invers, îmbogățindu-și vocabularul, devenind mai rafinat în exprimare și în comunicare de aceea consider că educatoarea trebuie să lucreze interdisciplinar de fiecare dată pentru realizarea acestui obiectiv - comunicare.

Important în realizarea sarcinilor și a obiectivelor învățământului preșcolar sunt calitățile și competențele educatoarei. Prin tot ce întreprinde, prin personalitatea sa, educatoarea reprezintă un model pentru copil, un sprijin pentru familie, un factor de cultură în comunitate. Pentru a-și îndeplini rolul cât mai potrivit partenerilor de dialog, educatoarea trebuie să comunice.

O adevărată educatoare trebuie să aibă o vorbire expresivă, gestică potrivită situației respective, capacitatea de a demonstra logic și să folosească un vocabular accesibil copiilor, să aibă capacitatea de a antrena copiii într-un dialog ori de câte ori este nevoie.

Educatoarea trebuie să aibă o atitudine pozitivă față de întreaga grupă, să accepte greșelile, fără a-i ironiza pe copii, să fie creativă, să fie corectă, să-i felicite pe copii, să-i încurajeze și să-i recompenseze așa încât să realizeze o bună cooperare în comunicare.

În cadrul procesului de învățământ, comunicarea mijlocește realizarea fenomenului educațional în ansamblul său; ea este definită ca relația prin care interlocutorii se pot înțelege și se pot influența reciproc prin intermediul schimbului continuu de informații, divers codificate. În activitatea din grădiniță coexistă mai multe forme ale comunicării, care se completează reciproc. Aici nu folosim niciodată un sigur tip de comunicare și nici măcar o singură formă de comunicare. Cunoașterea și stăpânirea tehnicilor de comunicare corespunzătoare diferitelor tipuri de comunicare este indispensabilă în viața profesională. Pentru că noi, educatorii, lucrăm cu sufletul și cu mintea copilului și pentru că la vârsta aceasta copilul este extrem de sensibil afectiv, suntem imperios obligați să utilizăm cele mai diverse forme ale comunicării, toate având drept scop realizarea obiectivelor propuse într-o manieră fină și elegantă, țesând o adevărată dantelărie din corzile sufletului uman, făcându-l să vibreze și să scoată la lumină ceea ce fiecare individ are mai valoros și mai inedit [6].

În creșterea calității actului educațional o mare importanță revine modului în care dascălul reușește să comunice cu copii, modului cum acesta facilitează comunicarea între copii.

Comunicarea didactică are rol hotărâtor în derularea și eficientizarea actului educațional. Constituie o premisă a reușitei actelor pedagogice, dar și o finalitate a acestora, deoarece, un obiectiv general al învățământului îl constituie formarea și dezvoltarea competenței comunicative a preșcolarilor.

Bibliografie

1. Orțan F. Comunicare interpersonală în mediile școlare. Oradea: Ed. Universității din Oradea, 2005. 229 p.
2. Pânișoară I. O. Comunicarea eficientă Iași: Ed. Polirom, 2015. 478 p.
3. Șoitu L. Pedagogia comunicării. Iași: Institutul European, 2001. 278 p.
4. Toma S. Profesorul Factor de decizie București: ed. Tehnică, 1994. 105 p.
5. https://www.academia.edu/BLOCAJE_IN_COMUNICAREA_DIDACTICA_%C5%9EI_MODALITATI_DE_DEPASIEIRE_A_ACESTORA (văzut 09.02.2020, 17:35).
6. <http://ccdmures.ro/cmsmadesimple/uploads/file/rev8sp/pre/pre7.pdf> (18.03.2020).